

Asia: VN/15881/2025

Viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arviointi (SOVA) potentiaalisista talousvyöhykkeen merituulivoima-alueista

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Arenso kiittää mahdollisuudesta lausua meneillään olevasta SOVasta koskien potentiaalisia talousvyöhykkeen merituulivoima-alueita.

Talousvyöhykkeen merituulivoimalle soveltuvat alueet ovat lähtökohtaisesti teknistaloudellisesti aluevesien kehitteillä olevia merituulivoima-alueita haasteellisempia muun muassa pidempien etäisyyksien ja suuremman vesisyvyyden vuoksi. Jotta ensimmäisenä kilpailutettavat talousvyöhykkeen hankkeet ylipäättään voisivat edetä markkinaehtoiseen toteutukseen, niiden tulee olla arvioitavista alueista teknistaloudellisesti parhaimmat. Arenson näkemyksen mukaan Perämeren eteläinen ja pohjoinen alue ovat neljästä arvioitavasta alueesta todennäköisimmin rakennettavissa tulevalla vuosikymmenellä, mikäli verkkoliitynnän haasteet ovat ratkaistavissa. Selkämeren itäinen alue on syvyydeltään ja merenpohjaltaan haastava pohjaan tukeutuville perustuksille. Selkämeren läntinen alue puolestaan on toteutettavissa vain kelluvilla perustuksilla, joiden rakennuskustannukset eivät tule olemaan kilpailukykyisiä merenpohjaan tukeutuviin perustuksiin verrattuna ainakaan vielä 2030-luvulla.

Suurissa merituulipuistoissa toteutuskelpoisen voimalasijoittelun tilantarve ylisuurten varjostushäviöiden välttämiseksi on luokkaa 5 MW/km². Ehdotetut aluerajaukset eivät näin ollen mahdollista tavoiteltua 1,3 GW projektikokoa, varsinkaan kun osia alueista joudutaan suunnittelun edetessä jättämään hyödyntämättä joko teknistaloudellisista tai ympäristösyistä. Aluerajauksiin ja hankkeiden toteutuskelpoiseen kokoluokkaan liittyvät epävarmuudet vaarantavat potentiaalisesti kilpailutuksen onnistumisen, erityisesti syvempien alueiden (Selkämeri läntinen ja Selkämeri itäinen) osalta.

Edellä todettu huomioiden arvioinnin vaihtoehtoasetelmaa olisi syytä päivittää siten, että vaihtoehdossa VE1 arvioitaisiin ainoastaan kahden Perämeren alueen toteuttamista ja vaihtoehdossa VE2 kaikkien neljän alueen toteutusta. Näin VE1 kuvaisi todennäköisimmin toteutettavissa olevaa kahden alueen kombinaatiota. Arviointisuunnitelmassa esitetty VE1 ei näyttäydy erityisen todennäköiseltä toteutukselta. Lisäksi tulisi vielä harkita aluerajausten muokkausta siten, että kilpailutukseen tarjottavien alueiden koko ja syvyysolosuhteet mahdollistaisivat suurella todennäköisyydellä vähintään yli 1 GW:n hankkeen toteuttamisen.

Voimaloiden käyttöikä kasvaa edelleen ollen tällä hetkellä 30-35 vuotta ja lähitulevaisuudessa jopa yli 40 vuotta. Investoinnin näkökulmasta on välttämätöntä, että alue on käytettävissä suunnittelun ja rakentamisen, voimaloiden maksimielinkaaren mittaisen sähköntuotannon ja käytöstä poiston ajan. Näin ollen käyttöoikeus alueeseen tarvitaan vähintään 50 vuodeksi. Ajanjakson lyhentäminen heikentää suoraan hankkeen kannattavuutta ja potentiaalisten tarjoajien kiinnostusta osallistua kilpailutukseen. Arvioinnissa kannattaisi ottaa huomioon, kuinka vaikutukset muuttuvat, kun operointiaikaa pidennetään siten, että käyttöoikeuden kesto on yhteensä 50 vuotta.

Vaikutusten arvioinnissa tulee tarkastella suunnitelman haitallisia vaikutuksia aluevesien merituulivoimahankkeisiin. Talousvyöhykkeen tuulivoimahankkeiden aiheuttamat varjostushäviöt voivat heikentää aluevesien hankkeiden sähköntuotantomääriä ja siten tehdä investoinneista kannattamattomia. Pahimmillaan lähekkäin sijoittuvat hankkeet voivat estää toistensa toteutumisen tai tuhota aiemmin rakennetun hankkeen kannattavuuden. Lain merituulivoimasta talousvyöhykkeellä mukaisesti kilpailutettavien alueiden valinnassa tulee huomioida yhteiskunnan kokonaisuus, joten myös siksi yhteisvaikutuksiin tulee kiinnittää erityistä huomiota.

Suomessa ei merituulivoimahankkeille ole tarjolla suoraa yhteiskunnan tukea esim. kiinteän syöttötariffin tai ns. CfD-järjestelmän (Contract for Difference) kautta, eikä suoria tukitoimia myöskään ole suunnitteilla. Merituulivoiman maailmanlaajuisen markkinan ollessa toistaiseksi mm. koronakriisin ja Ukrainan sodan vuoksi vielä hiljaisessa vaiheessa, kansainväliset hanketoimijat keskittävät rajallisia resurssejaan markkinoille, joilla riskit ovat pienimmät, ja niiden kiinnostus laajentua uusille markkina-alueille määräytyy lähinnä saatavissa tai suunnitteilla olevien tukien sekä tarjolla olevien alueiden teknistaloudellisen edullisuuden mukaan. Tältä näkökannalta mm. Puolan, Viron ja Liettuan markkinat tarjoavat Itämeren alueella kansainvälisille toimijoille Suomea houkuttelevampia kehityskohteita.

Valtioneuvoston 20.8.2024 julkaisema Merituulivoiman edistämisen toimenpidesuunnitelma asettaa tavoitteeksi, että Suomen tulisi olla Itämeren alueen houkuttelevin merituulivoimamarkkina. Nyt esitetyillä aluerajauksilla ja vaihtoehtoasetelmalla, yhdistettynä edellä esitettyihin teknistaloudellisiin realiteetteihin (ml. markkinaehtoinen toteutettavuus), tämä tavoite vaikuttaa ainakin talousvyöhykkeen osalta epärealistiselta.

Suuriniemi Miia
Arenso Oy